

Iceland
Liechtenstein
Norway grants

AGDER
fylkeskommune

Eksporta tendences un veicināšana

SANDRA JĒKABSONE
LU BIZNESA, VADĪBAS UN EKONOMIKAS FAKULTĀTES
PROFESORE

Seminārs organizēts Eiropas Ekonomikas zonas finanšu instrumenta 2014.-2021.gada perioda programmas “Vietējā attīstība, nabadzības mazināšana un kultūras sadarbība” atbalstītā projekta ”Uzņēmējdarbības atbalsta pasākumi Latgales plānošanas reģionā” ietvaros.
Strādājam kopā konkurētspējīgai Eiropai!

???

Kāpēc ir nepieciešamas eksports?

Ko no tā iegūst iedzīvotāji, uzņēmēji, valsts ekonomika?

Kāpēc ir nepieciešamas eksports?

Eksporta nepieciešamību nosaka:

- nevienmērīgais resursu sadalījums (nevienai valstij nav visu preču ražošanai nepieciešamo resursu)
- atšķirīgas ražošanas izmaksas

Ieguvumi

- **Iedzīvotājiem**

lielākas iespējas atrast darbu (vairāk darba vietu)

lielāka alga (ar eksportu saistītās darba vietas vidēji tiek apmaksātas par 12% augstāk nekā citi darbi)

- **Uzņēmējiem**

plašāks tirgus

lielāks apgrozījums un ienākumi (peļņa)

zemākas ražošanas izmaksas

jaunas zināšanas un pieredze

iespēja diversificēt riskus

- **Valstij**

papildus nodokļu ieņēmumi budžetā
uzņēmējdarbības un vietējās ražošanas attīstība

nodarbinātības pieaugums

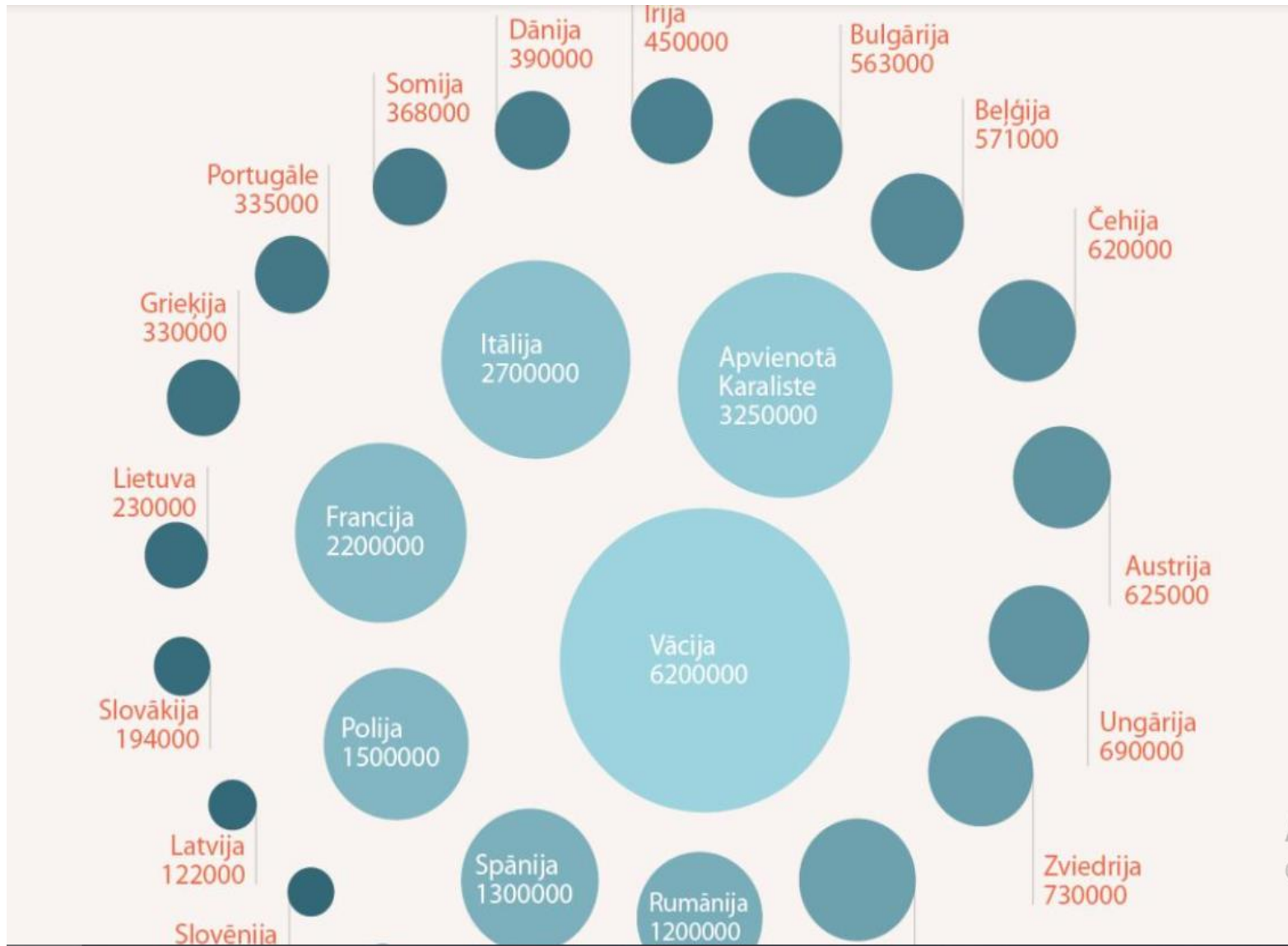
IKP pieaugums

ārvalstu valūtas ieplūde (lai varētu importēt citu valstu preces vai veikt ārvalstu maksājumus)

valsts atpazīstamība

ES tirdzniecības ar trešajām valstīm ietekme uz darba vietu skaitu

ES vidēji
eksports
nodrošina 1
no 7 darba
vietām

Nodarbības plāns

- Ārējās tirdzniecības (eksporta un importa) jēdziens un pamatkategorijas
- Eksporta nozīme valsts ekonomikas attīstībā un ārējās tirdzniecības politikas instrumenti
- Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē un eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā
- Eksporta veicināšanas politika Latvijā

Ārējās tirdzniecības jēdziens

Ārējā tirdzniecība ir pati vecākā starptautisko attiecību forma, kas paredz preču un pakalpojumu apmaiņu starp dažādu valstu cilvēkiem un institūcijām un visbiežāk ar to saprot preču un pakalpojumu eksportu un importu.

Eksports (EX) ir iekšzemē saražoto preču un pakalpojumu pārdošana ārvalstīm, ko pamatā nosaka ārvalstu ienākumi un pieprasījums pēc iekšzemē ražotām precēm un pakalpojumiem.

Imports (IM) ir ārvalstīs saražoto preču un pakalpojumu ievešana valstī un pārdošana vietējiem patērētājiem (iekšzemes tirgū).

Starpību starp eksportu un importu sauc par **tīro jeb neto eksportu (NX)**.

Ārējās tirdzniecības jēdziens

- ja eksports pārsniedz importu ($EX > IM$), tad $NX > 0$
- ja imports ir lielāks nekā eksports ($IM > EX$), tad $NX < 0$

Pozitīvs eksporta-importa jeb **ārējās tirdzniecības bilances** saldo palielina valsts iekšzemes kopproduktu (IKP), tāpēc jebkura valsts ir ieinteresēta, lai eksports pārsniegtu importu, jo eksports paplašina iekšzemes tirgu (ļauj gūt papildus ienākumus vietējiem ražotājiem pārdodot savas preces un pakalpojumus ārvalstīs), bet imports to samazina (ierobežo ražošanas un nodarbinātības attīstību valstī un negatīvi ietekmē kopējos ienākumus jeb IKP).

Ārējās tirdzniecības jēdziens

Eksporta kopapjomā tiek iekļautas šādas preču plūsmas:

- preces, kas izvestas realizēšanai ārvalstīs
- preces, kas izvestas pārstrādei ārvalstīs, uzņemoties saistības par to atpakaļievešanu
- importētās preces, kas pēc pārstrādes izvestas uz ārvalstīm
- reeksports jeb iekšzemes patēriņam importētās preces, kas izvestas atpakaļ uz ārvalstīm tās nemainot

Ārējās tirdzniecības pamatkategorijas

- Eksports (EX)
- Imports (IM)
- Ārējās tirdzniecības bilance (NX)
- Re-eksports (valsts eksportē preces, kuras tā iepriekš importēja, tās nemainot)
- Re-imports (preces, kas importētas tādā pašā stāvoklī kā iepriekš eksportētas)
- Tirgojamās preces un pakalpojumi (preces un pakalpojumi, kas var pārvietoties starp valstīm, piemēram, transports, finanšu pakalpojumi, izglītība....)
- Ārējās tirdzniecības politika
- Tirdzniecības barjeras (tarifi, kvotas, ārpustarifu ierobežojumi u.c.)
- Ekonomikas atvērtība (atkarība no ārējās tirdzniecības)

Eksporta nozīme valsts ekonomikas attīstībā

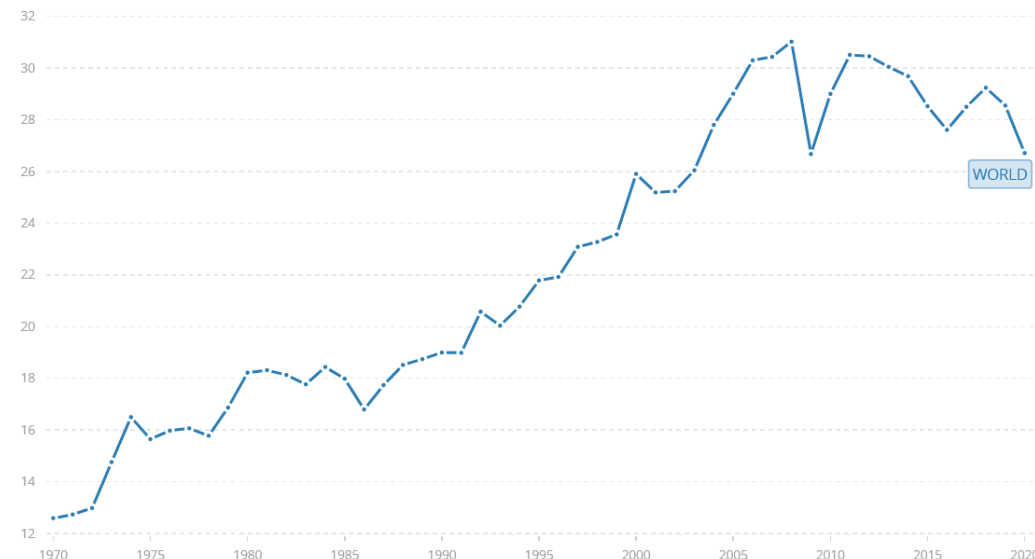
Eksports ir viens no galvenajiem tautsaimniecības attīstības dzinuļiem. Eksporta izaugsme ir cieši saistīta ar ārējo pieprasījumu un galveno tirdzniecības partnervalstu ekonomiskās attīstības tempiem.

Eksports ir īpaši svarīgs mazām valstīm, kur ir ierobežots iekšējais tirgus (neliels pieprasījums), tāpēc mazās valstīs, ar ierobežotiem resursiem parasti ir lielāks EX un IM īpatsvars attiecībā pret to IKP (to ekonomikas ir atvērtākas, kā arī daudz vairāk atkarīgas no ārējās tirdzniecības un arī jūtīgāk reaģē uz izmaiņām pasaules tirgū)

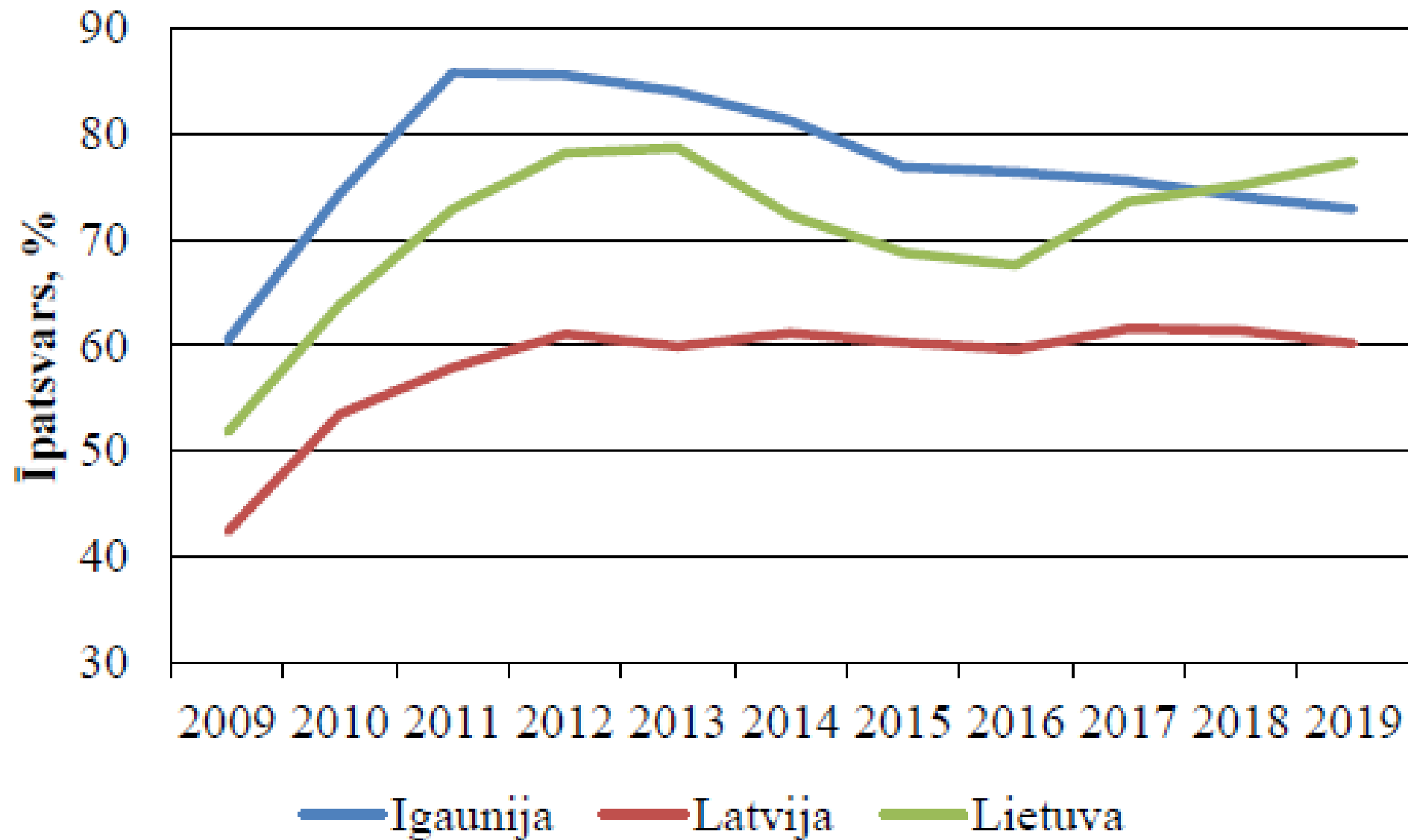
EX īpatsvars atsevišķu valstu IKP (%)

Luxembourg	2020	214.5
Hong Kong SAR, China	2020	176.7
Singapore	2020	176.2
San Marino	2019	164.0
Djibouti	2020	153.4
Malta	2020	140.6
Ireland	2020	131.1
Vietnam	2020	106.1
United Arab Emirates	2019	92.5

Latvijā EX veido ap 60% no IKP,
pasaulē vidēji 26%

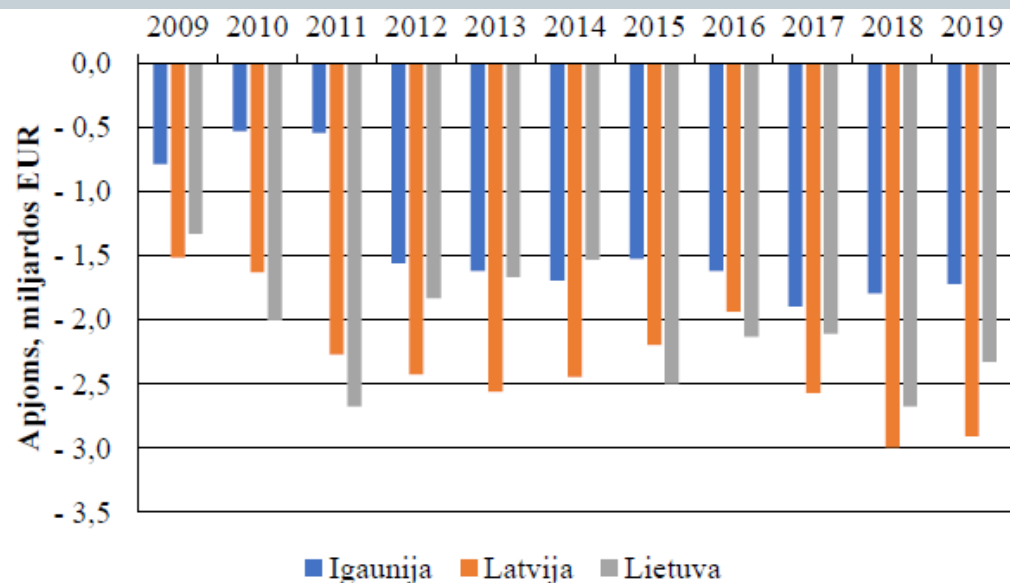

Baltijas valstu preču un pakalpojumu eksporta īpatsvars IKP

Eksporta nozīme valsts ekonomikas attīstībā

Iesaiste ārējā tirdzniecībā ir atkarīga arī no valsts attīstības (ienākumu) līmeņa. Parasti valstīs ar zemu ienākumu līmeni eksports pārsniedz importu ($NX > 0$), jo iekšzemes pieprasījums ir zems un imports mazs. Savukārt pieaugot ienākumiem un ekonomiskajai aktivitātei palielinās arī pieprasījums pēc importa precēm, tāpēc valstīs ar augstu ienākumu līmeni bieži $NX < 0$.

Baltijas valstu tirdzniecības bilance

Eksporta nozīme valsts ekonomikas attīstībā

Bez tam aktīvāka tirdzniecība parasti notiek starp valstīm ar līdzīgu ienākumu līmeni viena reģiona ietvaros (ģeogrāfiski tuvām valstīm).

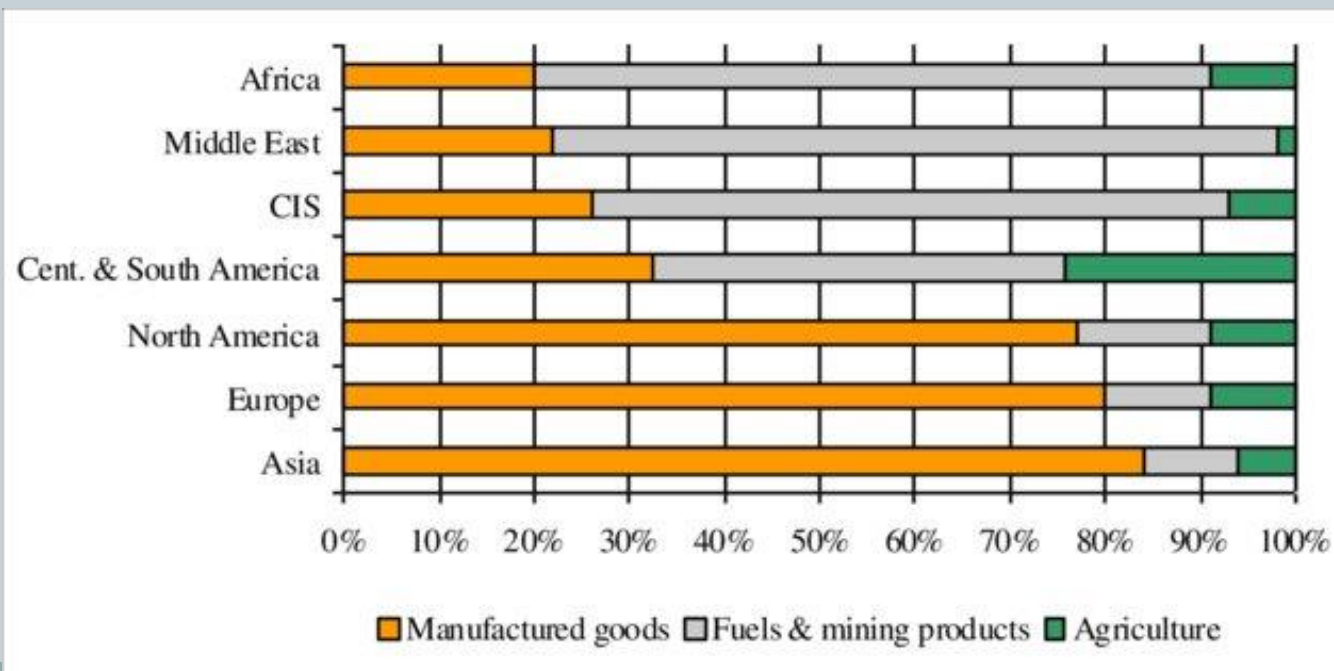

60% of **Asia's** trade
is **intra-regional**

Eksporta nozīme valsts ekonomikas attīstībā

Atšķirīga ir arī dažādu valstu eksporta struktūra. Jo attīstītāka valsts- jo mazāka ir izejvielu un lauksaimniecības preču daļa EX un lielāka rūpniecības preču, kā arī pakalpojuma daļa EX.

Eksporta nozīme valsts ekonomikas attīstībā

- starptautiskās sadarbības rezultātā uzņēmēji gūst jaunas zināšanas un idejas, lai attīstītu vietējo uzņēmējdarbību, radītu jaunas, labi apmaksātas darba vietas un maksātu nodokļus valsts budžetā
- sadarbības ietekmē paplašinās ražošanas apjoms, produkcijas izlaide gūst jaunus impulsus, kas sekmē apgrozījuma un uzņēmēju ienākumu pieaugumu, kā arī veicina valsts IKP izaugsmi un veido nosacījumus iedzīvotāju dzīves līmeņa celšanai
- vietējie ražotāji, kas darbojas ārvalstīs ir spiesti neatpalikt no ārzemju konkurentiem, konkurence kāpina efektivitāti, pieaug resursu atdeve (produktivitāte), ražošanas izmaksas un cenas pazeminās
- eksports nodrošina ārvalstu valūtas ieplūdi, kas nepieciešama, lai varētu importēt citu valstu preces vai veikt ārvalstu maksājumus
- savstarpējās sadarbības attīstība starp dažādām pasaules valstīm dod iespēju dažādot iedzīvotājiem piedāvājamo preču un pakalpojumu sortimentu, patēriņš kļūst daudzpusīgāks

Ārējās tirdzniecības politika s instrumenti

Ārējās tirdzniecības politiku uzskata par valsts budžeta un nodokļu politikas patstāvīgu novirzienu, kuras galvenais uzdevums ir ārējās tirdzniecības apjomu (EX un IM) regulēšana ar nodokļu, subsīdiu, importa vai eksporta ierobežojumu starpniecību.

Atkarībā no tā, cik intensīva ir valsts institūciju piedalīšanās ārējās tirdzniecības attiecību regulēšanā, ekonomikas teorijā izšķir divus pretējus ārējās tirdzniecības politikas virzienus – **protekcionismu** un **brīvo tirdzniecību**.

Ārējās tirdzniecības politikas instrumenti

Brīvā tirdzniecība nozīmē pilnīgi brīvu konkurenci gan iekšējā, gan ārējā tirgū, optimālu ražošanas faktoru izmantošanu visās valstīs un neatkarību no valsts iejaukšanās un tirdzniecības ierobežojumiem.

Protekcionisms ir valsts ārējās tirdzniecības politika, kas nodrošina iekšējā tirgus aizsardzību pret negodīgu konkurenci, ja citas valsts ražotājs vai nu ar lielāku subsīdiju, vai efektīvākas ražošanas dēļ spēj saražot lētāku produkciju kā pašmāju ražotājs. To izmanto arī lai aizsargātu jaunas tautsaimniecības nozares vai atsevišķus reģionus, veicinātu vietējo ražotāju konkurētspēju ārējā tirgū, nosargātu darba vietas un kontrolētu ārējās tirdzniecības bilanci.

Mūsdienās jebkura valsts lielākā vai mazākā mērā pielieto protekcionisma politiku, atbalstot vietējos ražotājus un ierobežojot pārmērīgu IM pieaugumu (aizstājot IM ar vietējo ražotāju precēm un pakalpojumiem)

Protekcionisma iemesli

- stratēģiskie (valsts aizsardzības nodrošināšana)
- tradicionālo ražošanas nozaru un dzīvesveida saglabāšana
- valsts tautsaimniecības diversifikācija (dažādošana)
- jaunu uzņēmējdarbības veidu vai nozaru atbalstīšana
- vietējo ražotāju aizsardzība no subsidētajām ārvalstu precēm (aizsardzība no dempinga)
- iekšzemes nodarbinātības palielināšana (vai aizsardzība no lēta ārzemju darbaspēka ieplūdes)

Protekcionisma instrumenti

Redzamās tirdzniecības barjeras

(muitas tarifi, kvotas)

Eksporta subsīdijas

Neredzamie (netarifu) ierobežojumi

(specifiski valstu ražošanas un preču kvalitātes standarti, t.sk. tehniskie un sanitārie normatīvi, iesaiņojumam un marķēšanai izvirzītās prasības, muitas procedūras, ierobežojumi attiecībā uz ārzemnieku nodarbināšanu, valūtas un kapitāla plūsmu ierobežojumi u.c.)

Protekcionisma sekas

- valsts ieguvumi (papildus ienākumi budžetā no ievedmuitas)
- vietējo ražotāju ieguvumi (no konkurences ierobežošanas)
- patērētāju zaudējumi (sakarā ar cenu pieaugumu un izvēles ierobežojumiem)

!!! Protekcionisma politiku nevar vērtēt viennozīmīgi. Lai arī protekcionisms ir domāts, lai veicinātu pašmāju ražotāju attīstību un izaugsmi, tas, kā jebkura iejaukšanās privātajā sektorā, samazina kopējo ekonomisko efektivitāti.

ES ārējās tirdzniecības politika

Attiecībā pret trešajām valstīm ES izmanto šādus ārējās tirdzniecības ierobežojumus:

- **Muitas tarifus** un citas nodevas, piemēram, maksu par importa administratīvajiem izdevumiem, preču uzglabāšanu un tml.,
- Kvantitatīvos ierobežojumus-**kvotas**,
- Dažādus **netarifu ierobežojumus** jeb tehniskās tirdzniecības barjeras,
- Atbalsta politiku preču eksportētājiem (kredītu garantijas, kredītu subsīdijas, nodokļu atlaides, eksporta subsīdijas un tml.).

Latvijas politika eksporta atbalstam

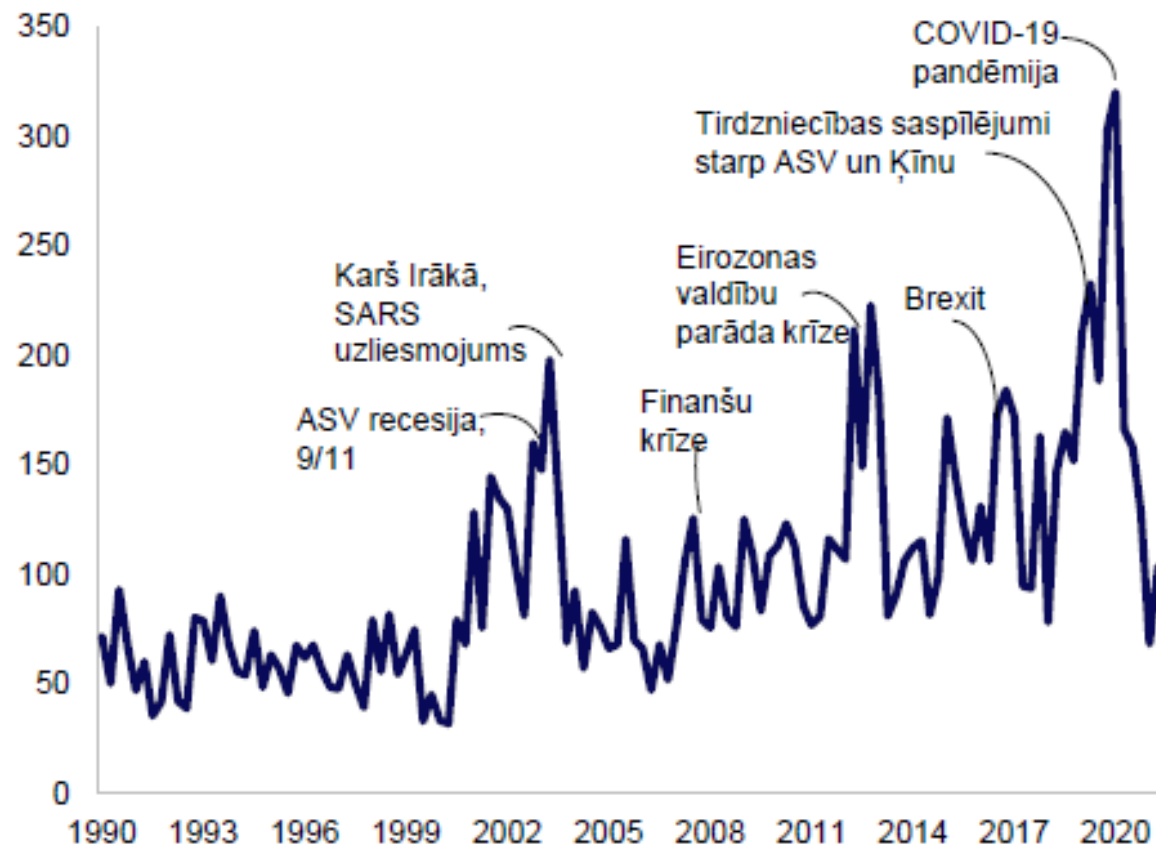
Latvijā valsts finansētu eksporta atbalsta pasākumu kopumu īsteno **Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA)**. Padziļinātu atbalstu ārvalstīs komersantiem nodrošina Latvijas Ārējās ekonomiskās pārstāvniecības.

Lai veicinātu uz eksportu orientētas uzņēmējdarbības attīstību LIAA organizē eksporta seminārus, kontaktbiržas, individuālas uzņēmēju vizītes pie potenciālajiem partneriem ārvalstīs, piedalās starptautiskās izstādēs, lai iepazīstinātu ārvalstu kompānijas ar Latvijas produktu klāstu.

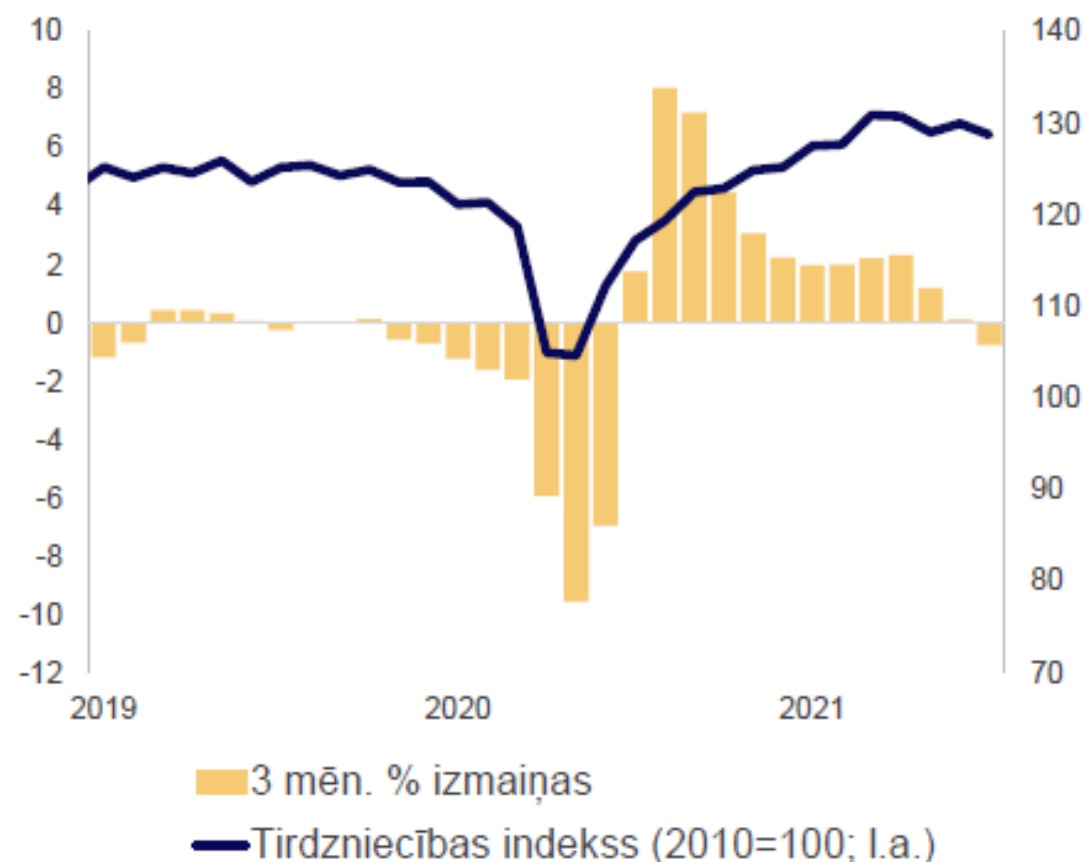
Eksporta atbalsta pasākumus īsteno arī nozaru ministrijas, kā arī uzņēmējus pārstāvošās organizācijas (LTRK, LDDK u.c.)

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

Pasaules nenoteiktības indekss (ilgtermiņa vidējais = 100)

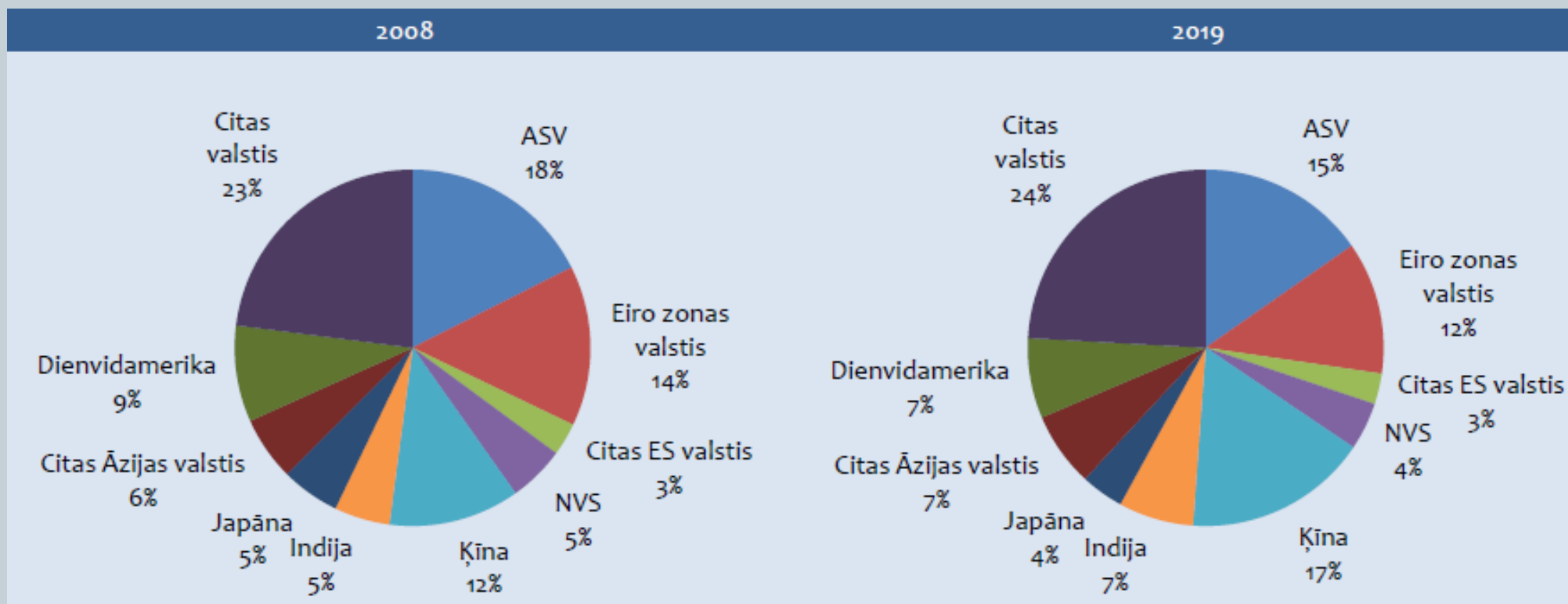

Pasaules preču tirdzniecības apjomi

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

Pasaules IKP dalījumā pa valstīm un valstu grupām
(pēc pirktspējas paritātes, daļa pasaules kopsummā, %)

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

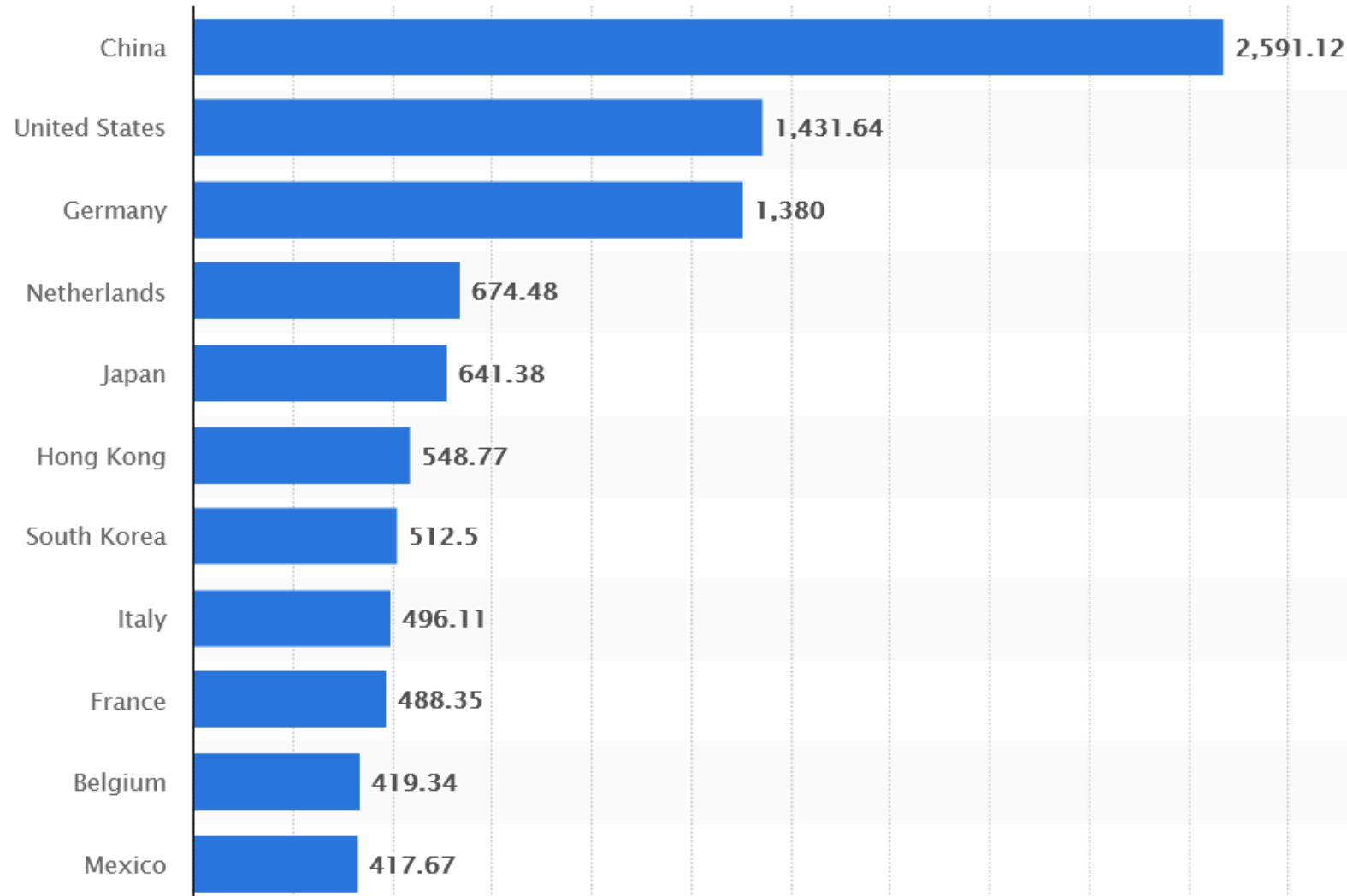

Pēdējo 10 gadu laikā ir vērojamas izmaiņas globālajā ekonomikā- samazinās ASV, ES u.c. attīstīto valstu daļa un palielinās Ķīnas, Indijas u.c. Āzijas valstu daļa pasaules IKP

Ķīna ir nostiprinājusi savas pozīcijas pasaulē un kļuvusi par globālo līderi, apsteidzot tās lielākos konkurentus- Japānu un ASV

Kopš 2009.gada Ķīna ir **lielākais pasaules preču eksportētājs** (2019.gadā Ķīnas EX veidoja 13,2% no pasaules preču eksporta un aptuveni 4,6% no pasaules pakalpojumu eksporta)

Pasaules lielākie eksportētāji 2020.gadā (miljardos ASV dolāru)

Avots: <https://www.statista.com/statistics/264623/leading-export-countries-worldwide/>

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

<https://unctad.org/topic/trade-analysis/chart-10-may-2021>

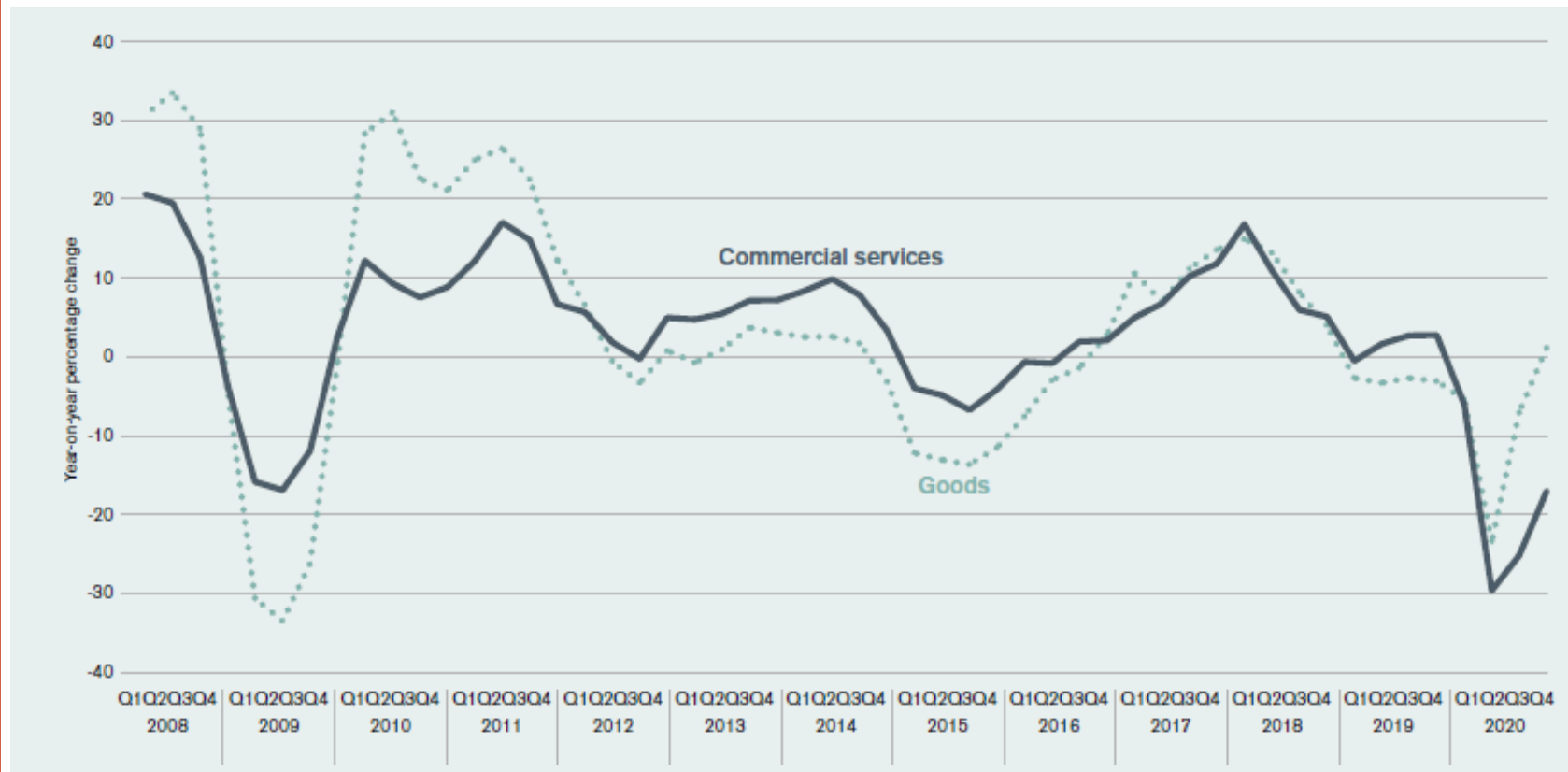
Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

- Ķīnas vadošās eksporta preces 2020.gadā bija tehnika un transporta aprīkojums. Ķīnas lielākie tirdzniecības partneri ir Japāna un D-Koreja.
- ASV ir otra lielākā eksportētāja pasaulē un pasaules lielākā importētāja. Galvenie ASV tirdzniecības partneri ir Kanāda, Meksika un Ķīna.
- 2020.gadā preču un pakalpojumu tirdzniecība COVID-19 pandēmijas ietekmē piedzīvoja ievērojamu kritumu (iepriekš to novēroja 2008.-2009.gada pasaules finanšu krīzes laikā)

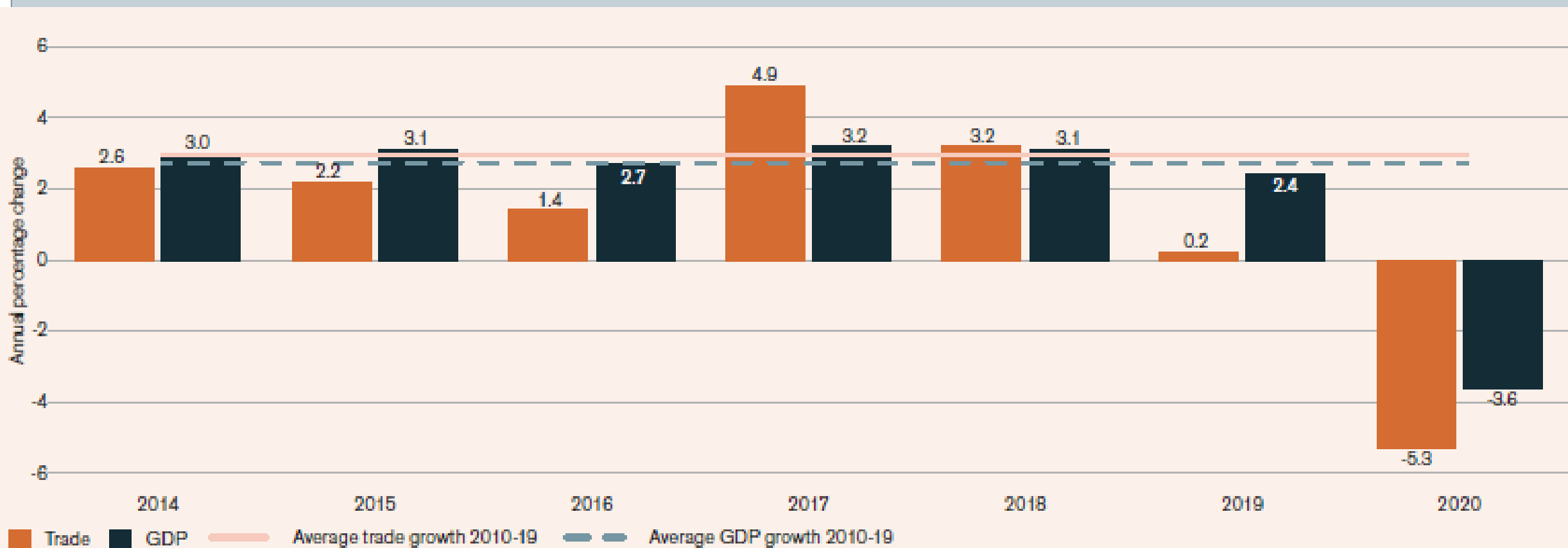
2020.gadā preču un pakalpojumu tirdzniecības apjoms samazinājās kopumā par 12% salīdzinājumā ar 2019.gadu.

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

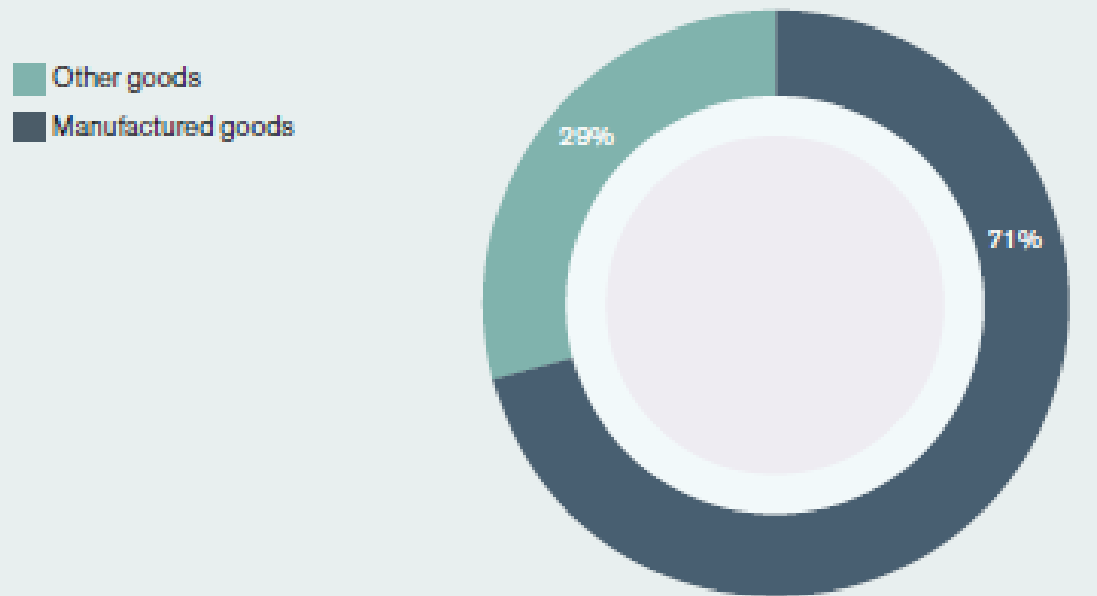
Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

Pasaules preču tirdzniecības apjoms un reālā IKP dinamika no 2014. līdz 2020.gadam
(gada procentuālās izmaiņas)

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

Rūpniecības preču tirdzniecība 2020.gadā veidoja 71% no pasaules preču eksporta.

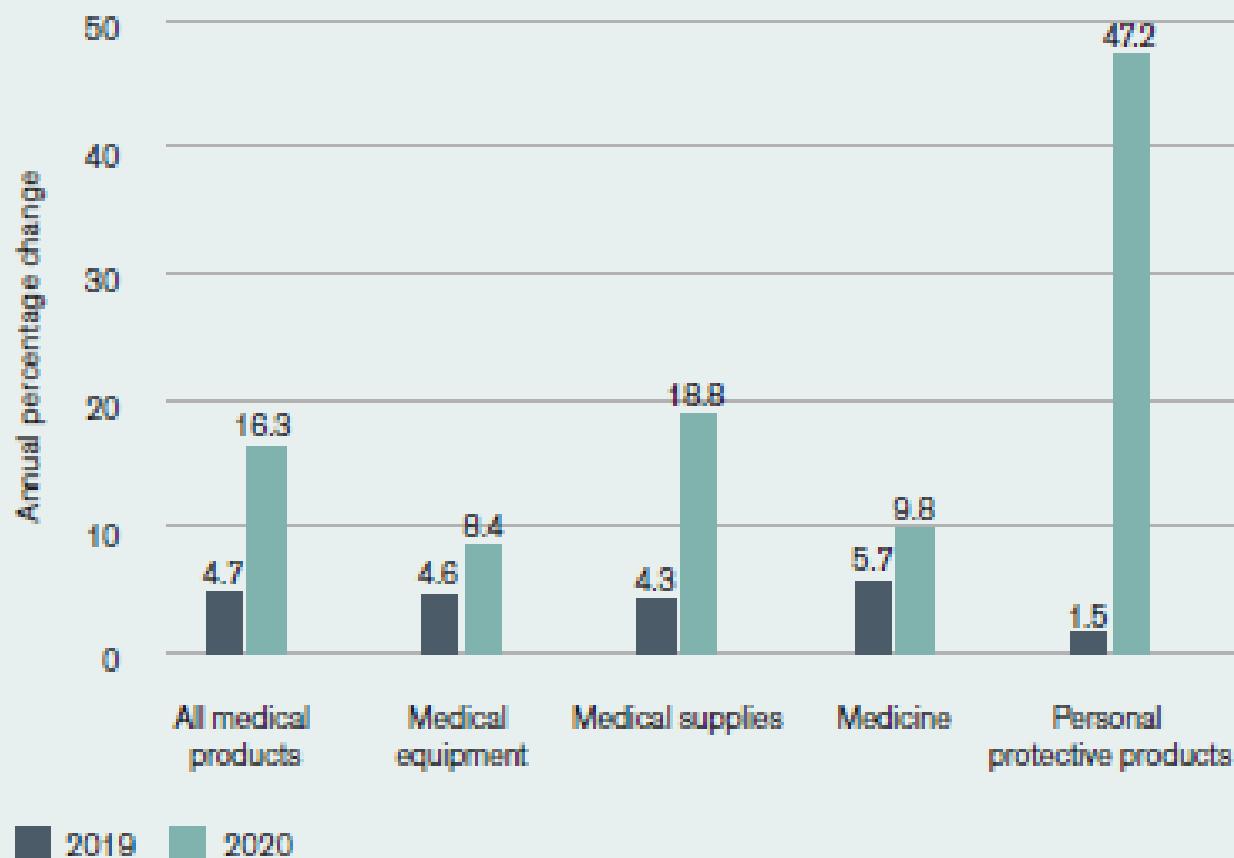
Visstraujāko kritumu (-24%) piedzīvoja degvielas un ieguves rūpniecības produktu EX, ko ietekmēja energoresursu cenu un globālā pieprasījuma kritums.

Savukārt l/s preču eksports pieauga par 1%.

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

COVID-19 ietekmē strauji palielinājās pieprasījums pēc medicīnas precēm, īpaši individuālajiem aizsardzības līdzekļiem

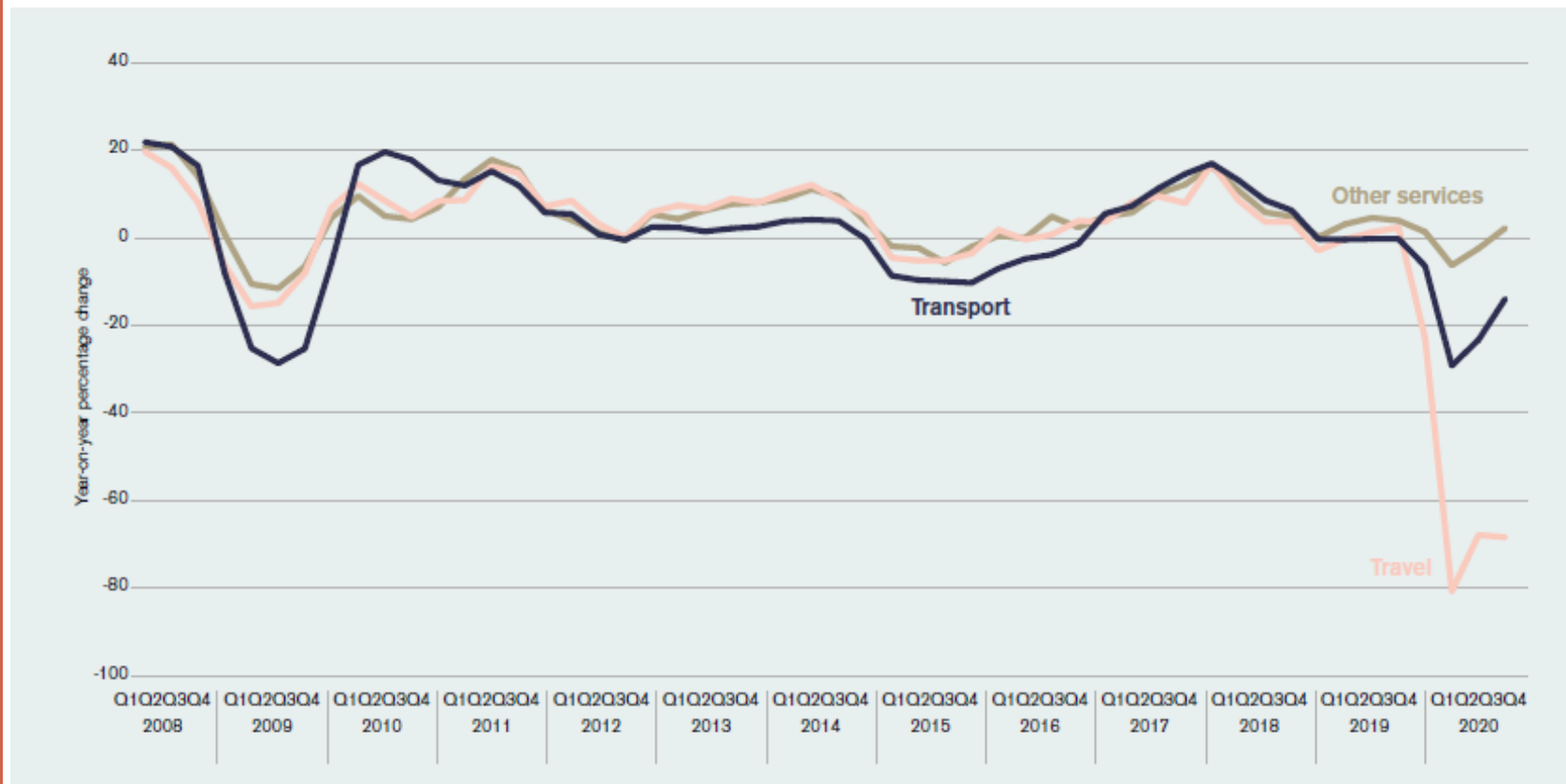
Medicīnas preču tirdzniecība pa preču grupām 2019. un 2020.gadā

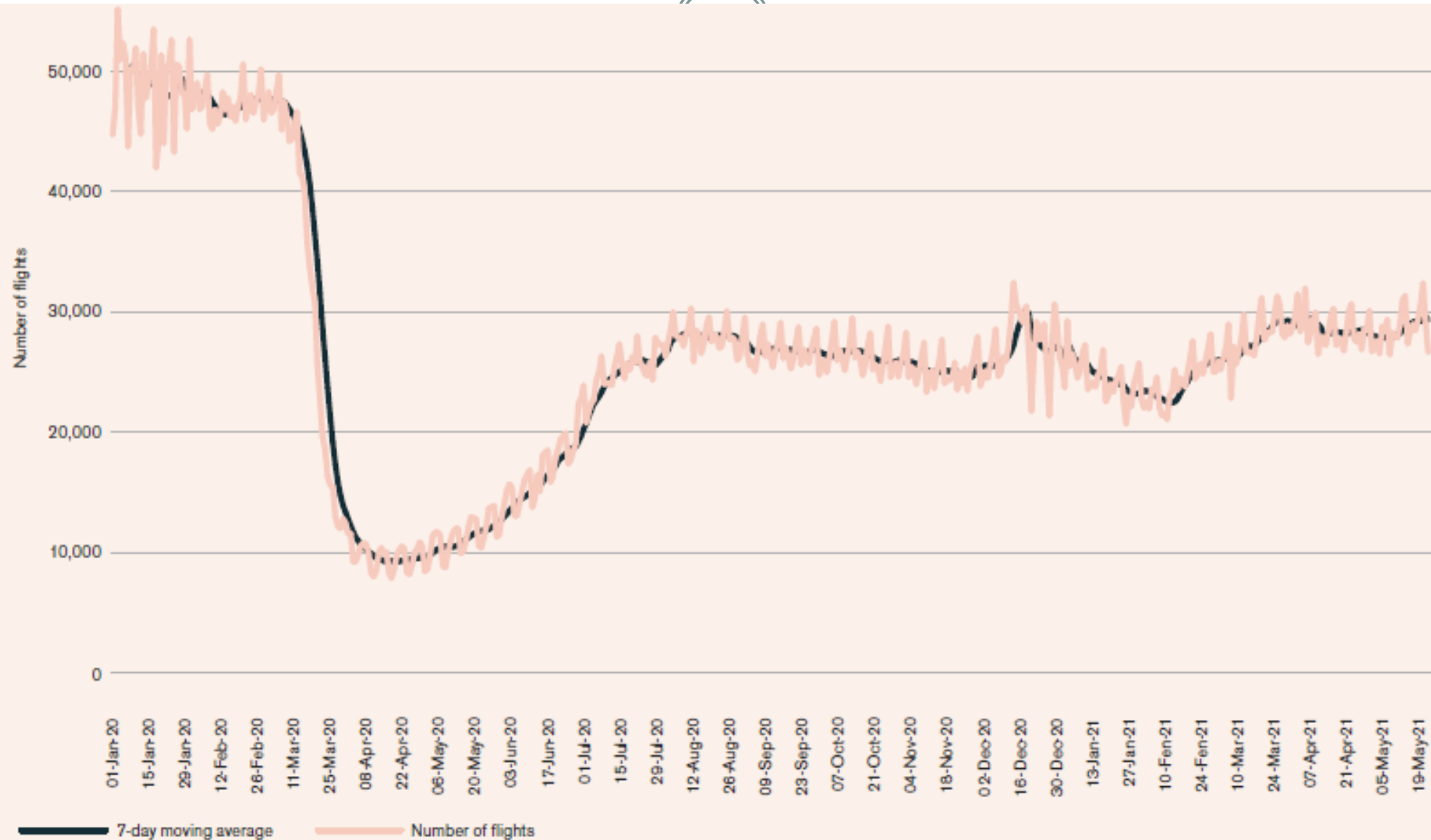
COVID-19 īpaši smagi ietekmēja tūrismu, kā arī transporta pakalpojumu EX.

Starptautisko ceļotāju izdevumi 2020.gada otrajā ceturksnī samazinājās par 81%.

Starptautiskās tirdzniecības tendences pasaulē

Starptautiskie komerciālie lidojumi no 2020.gada 1.janvāra līdz 2021.gada 30.maijam (lidojumu skaits dienā)

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

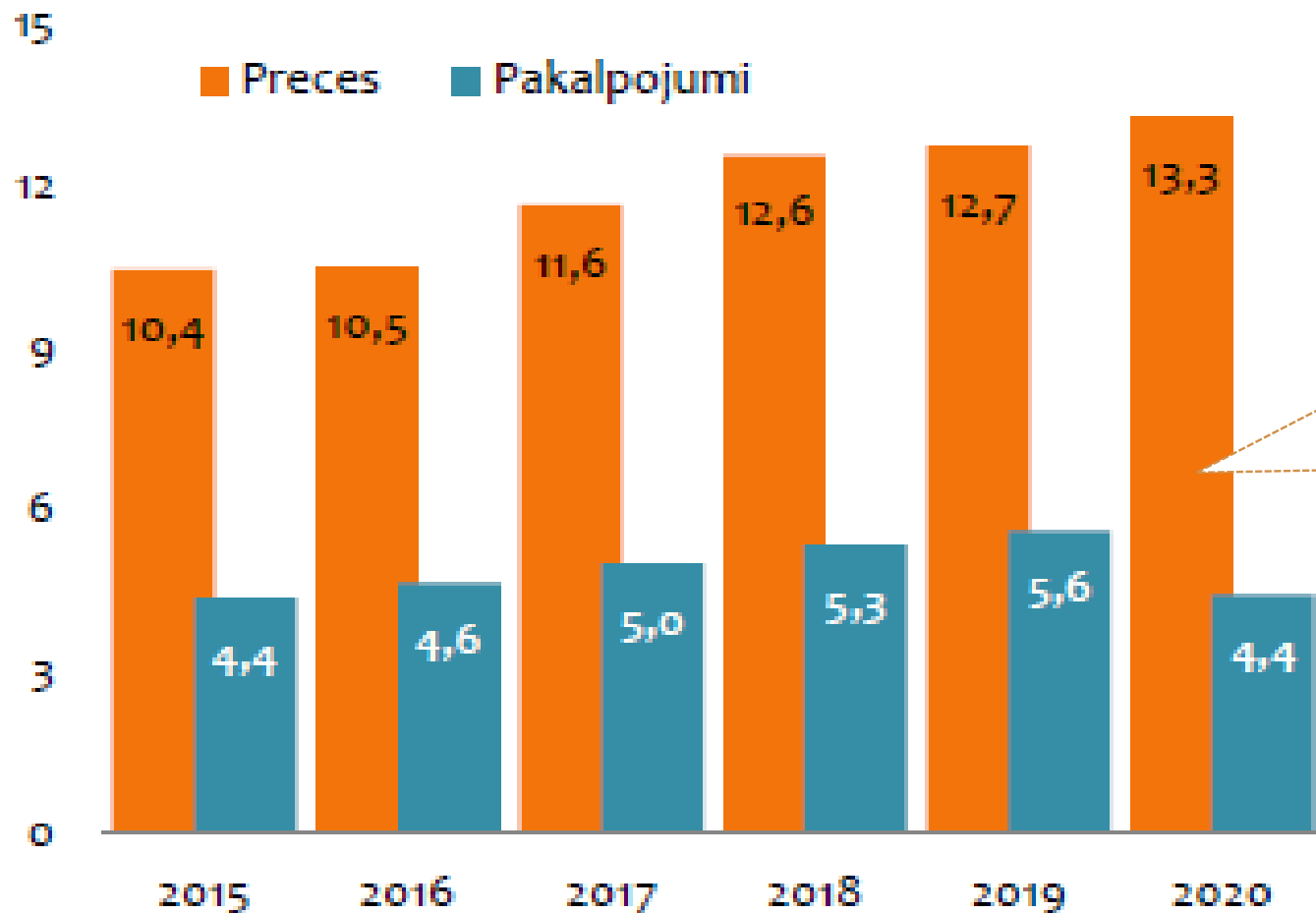
Latvijas galvenais un tradicionālais eksporta tirgus ir **ES valstis**.

Galvenie Latvijas eksporta partneri ir kaimiņvalstis Lietuva un Igaunija, kā arī Vācija un Lielbritānija.

Salīdzinoši nelielu daļu eksporta valstu struktūrā ieņem NVS un citas trešās valstis. Eksporta īpatsvars uz strauji augošām ekonomikām, piemēram, Ķīnu un Indiju, ir neliels, tāpēc tālākai eksporta attīstībai nepieciešams orientēties ne tikai uz tradicionālajiem un ģeogrāfiski tuviem reģioniem, bet arī lieliem un potenciāli augošiem tirgiem, kas interesanti Latvijas uzņēmējiem, kā arī uz tirgiem, kuros vērojams pieprasījums pēc Latvijas piedāvātajām iespējām (tirgus nišas).

Pēdējo 10.gadu laikā (līdz Covid-19 pandēmijai) Latvijas preču un pakalpojumu EX dinamika bija pozitīva. Vairāk nekā divas trešdaļas Latvijas eksporta veido preču eksports, bet pārējo – pakalpojumu eksports.

Preču un pakalpojumu eksporta dinamika no 2015.- 2020.gadam (faktiskajās cenās, mljrd. eiro)

2020.gadā, neskatoties uz Covid-19, preču eksporta vērtība sastādīja 13,3 mljrd. EUR, kas ir līdz šim augstākā eksporta vērtība

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

2014.-2018.gadā eksporta pieaugumu pamatā noteica ārējais pieprasījums, savukārt cenu konkurētspējas loma eksporta pieaugumā bija mazāka vai pat negatīva.

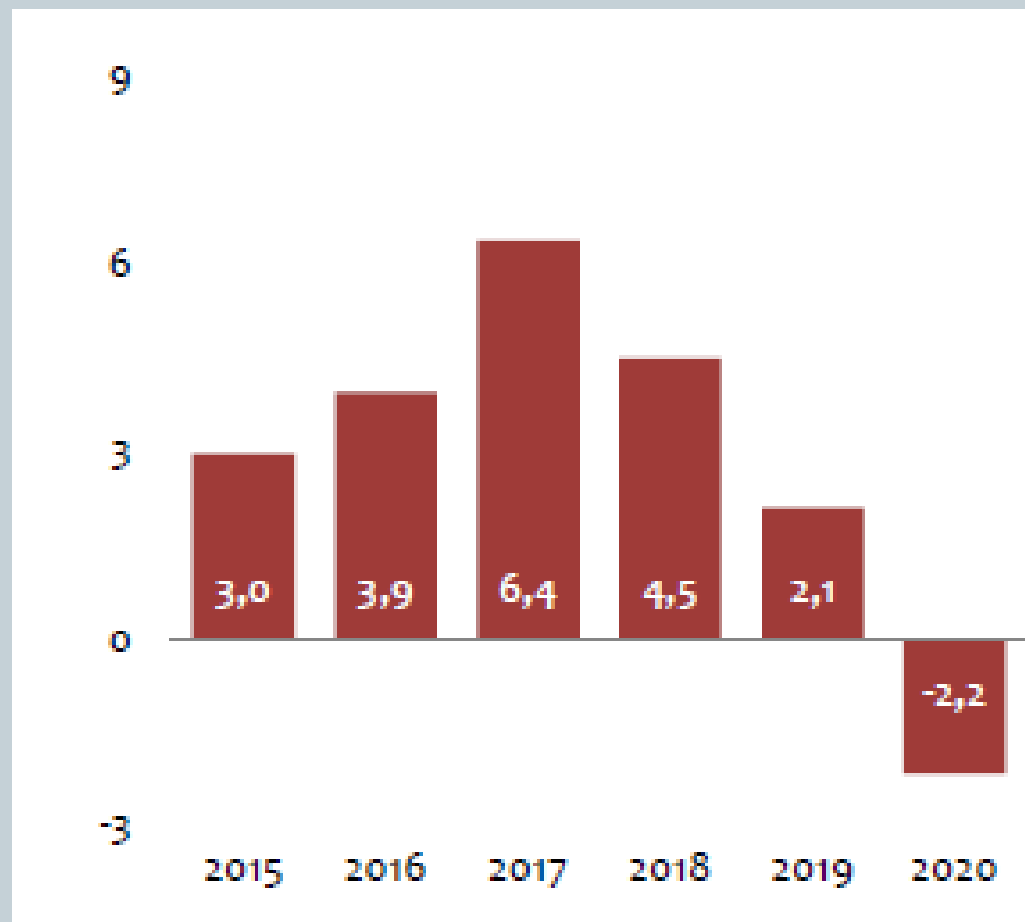
2019.gadā eksporta izaugsmi vairāk ietekmēja konkurētspējas efekts, kas saistīts ar veiksmīgu jaunu tirgu apgūšanu.

Savukārt 2020.gadā, Covid-19 izplatības ietekmē, strauji saruka ārējais pieprasījums, ko daļēji kompensēja konkurētspējas pieaugums atsevišķās nozarēs.

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

Preču un pakalpojumu eksporta izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu (%)

Laika posmā no 2015. līdz 2019.gadam preču un pakalpojumu eksports salīdzināmās cenās pieauga ik gadu **vidēji par 4%**.

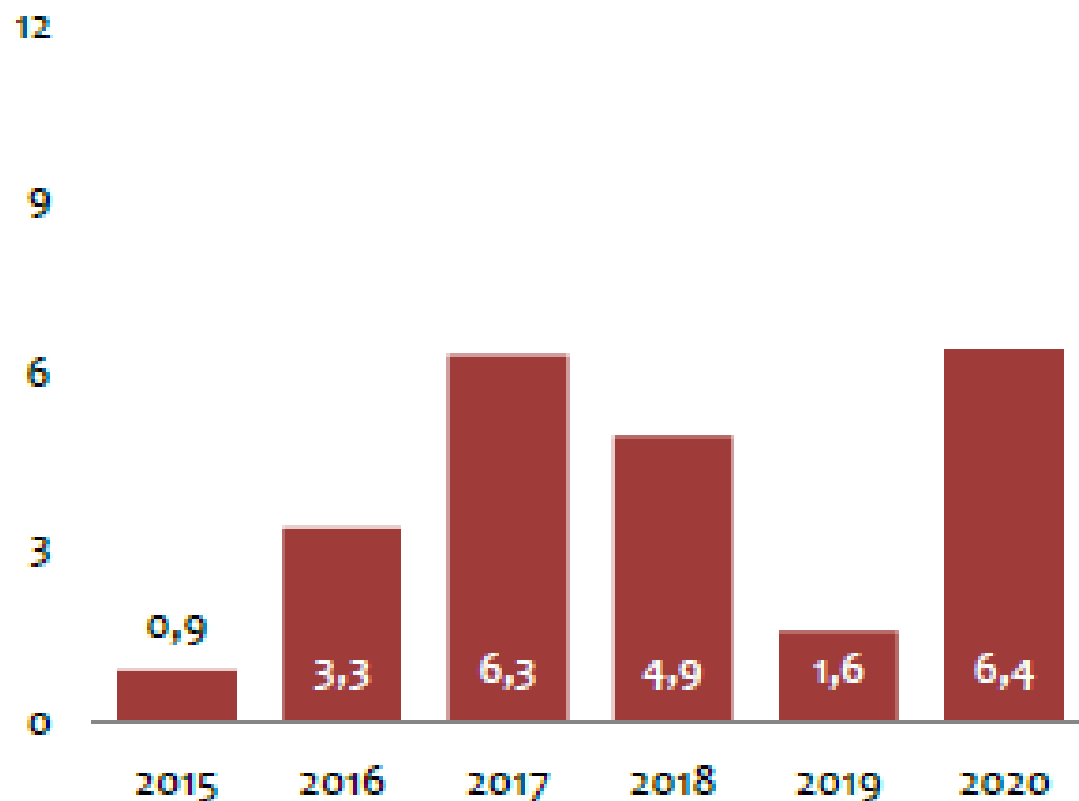
Eksporta attīstību no 2015.-2018.gadam veicināja ekonomiskā izaugsme ES valstīs, kā arī stabils pieprasījums citās partnervalstīs. Savukārt 2019.gadā, mazinoties partnervalstu ekonomiskās izaugsmes tempiem, eksporta attīstība bija mērenāka.

2020.gadā preču un pakalpojumu EX samazinājās straujā pakalpojumu EX krituma dēļ, jo preču EX, neskatoties uz Covid-19 ierobežojumiem turpināja palielināties

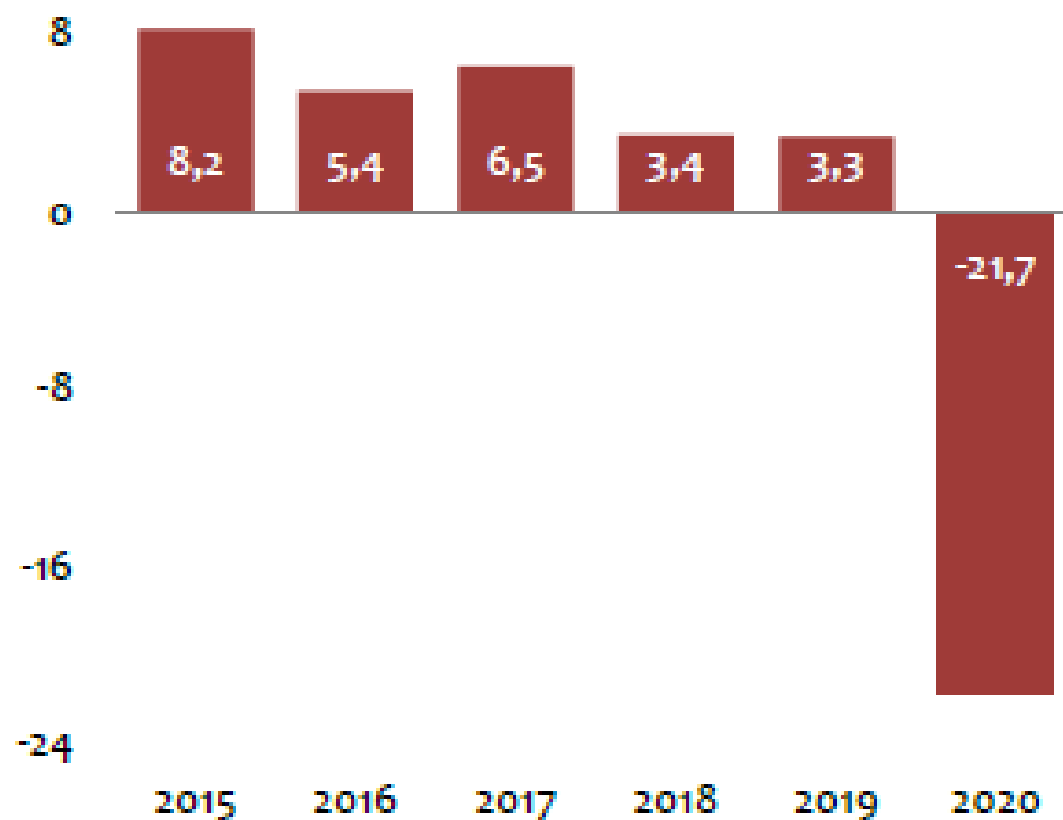
Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

Preču eksporta dinamika
(izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %)

Pakalpojumu eksporta dinamika
(izmaiņas pret iepriekšējā gada attiecīgo periodu, %)

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

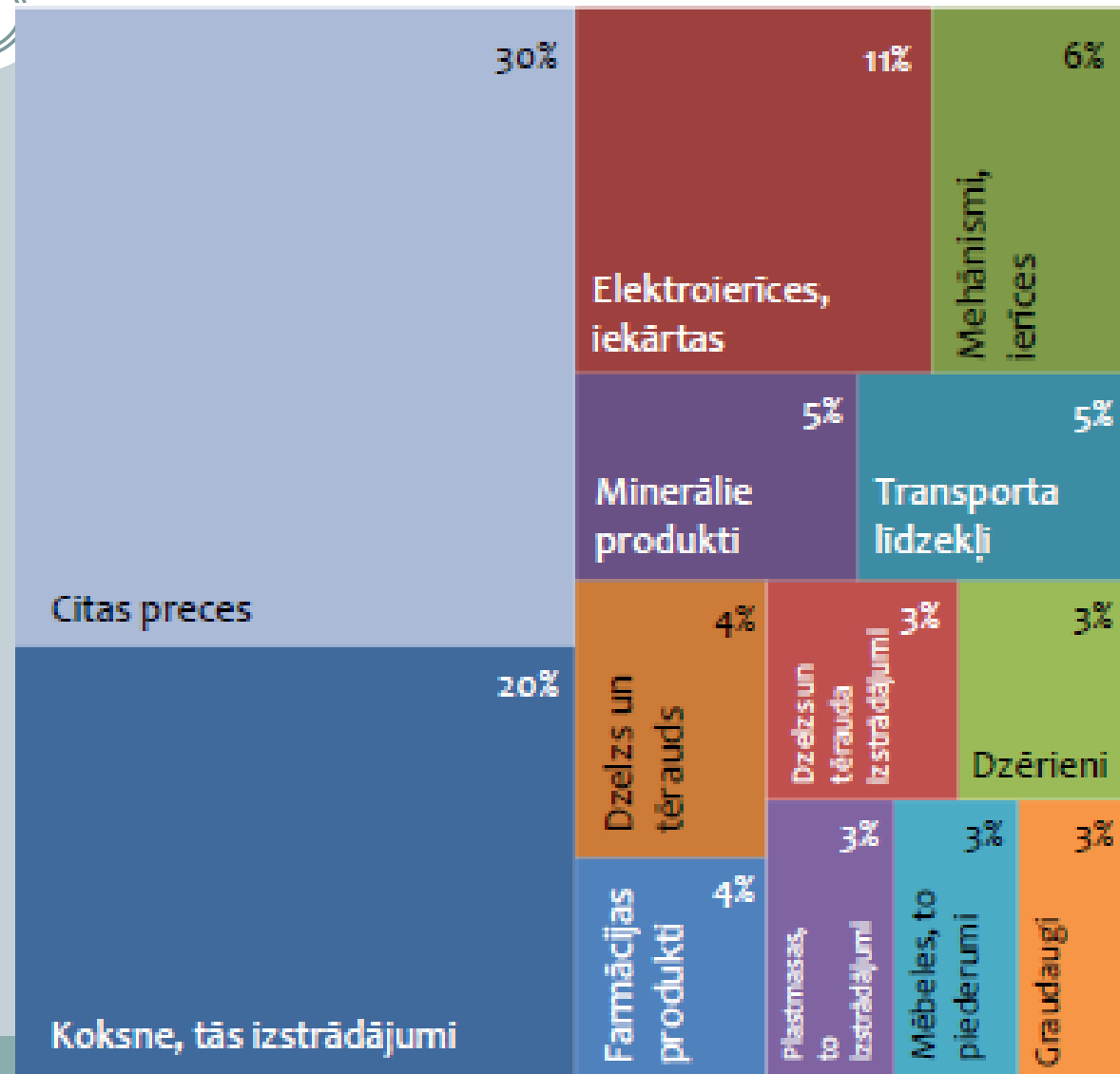
Līdz 2019.gadam vidēji ik gadu Latvijas pakalpojumu eksports auga straujāk nekā preču eksports. Attiecīgi pozitīvais pakalpojumu eksporta saldo šajā laika posmā pilnībā kompensēja negatīvo preču eksporta saldo.

Lielu ieguldījumu eksporta izaugsmē veidoja vairāki pakalpojumu posteņi – transporta pakalpojumi, ceļojumu, IKT un tirdzniecības starpniecības pakalpojumi. Savukārt pakalpojumu eksportā kopš 2016.gada samazinās finanšu pakalpojumu eksporta īpatsvars.

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

Galvenās preču grupas Latvijas EX ir **lauksaimniecības un pārtikas produkti**, kā arī **koksne un tās izstrādājumi**, kas veido apmēram 1/5 no visa preču EX.

Koks, koka izstrādājumi un kokogle visvairāk tiek eksportēti uz Apvienoto Karalisti, Igauniju un Zviedriju.

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

Covid-19 izraisītā epidemioloģiskā krīze arī Latvijā, tāpat kā citur pasaulē 2020.gadā ir veicinājusi tirdzniecību ar atsevišķām specifiskām precēm. Mutes un deguna aizsardzības līdzekļu eksports pieauga par 9,5 milj. eiro jeb 85,8 % un galvenokārt tika eksportēts uz Zviedriju – 31,7 %, Igauniju – 13,6 % un Vāciju – 11,6 %.

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

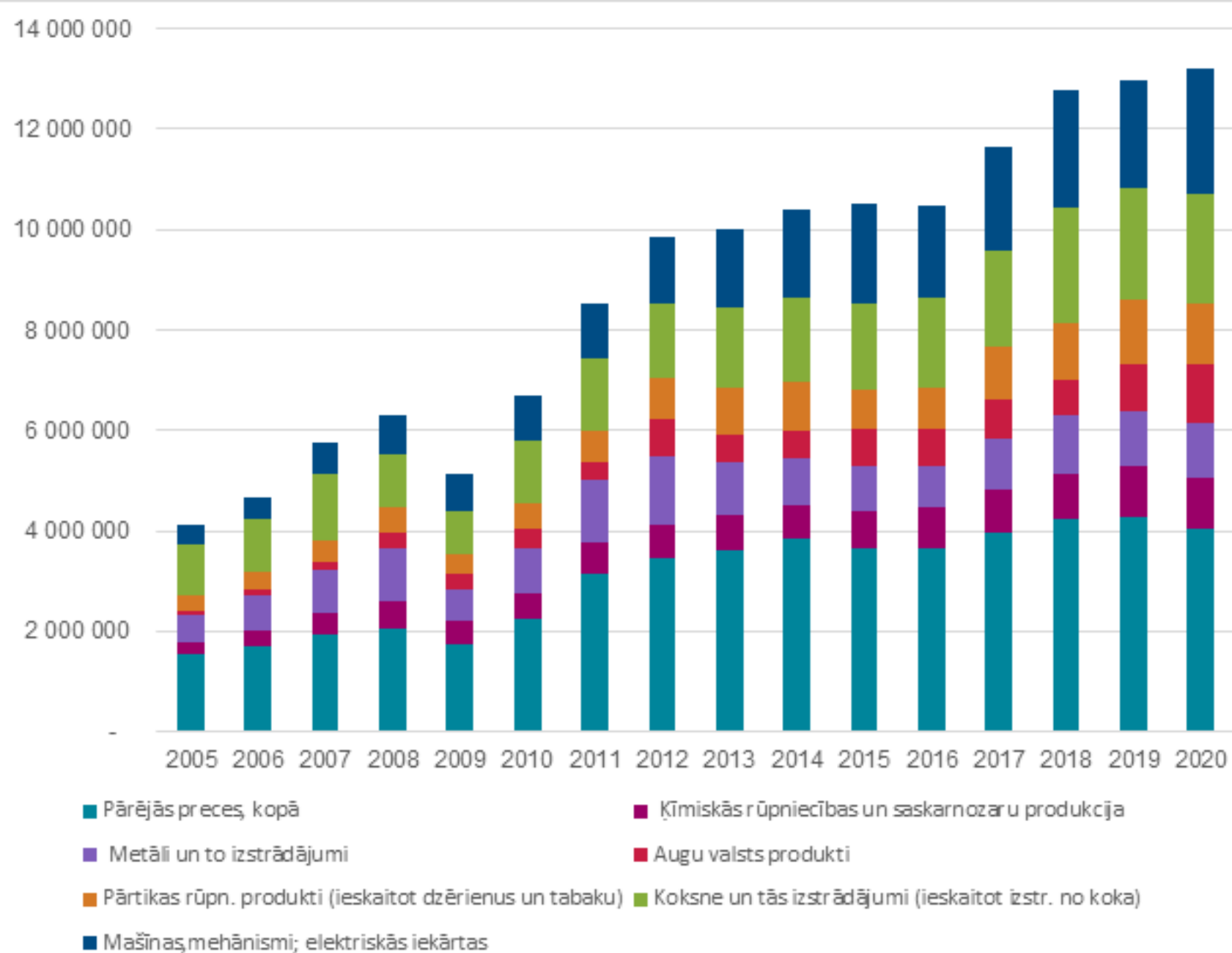

Latvijas preču eksporta struktūra pa preču grupām ir visai nozīmīga no tautsaimniecības attīstības perspektīvu viedokļa. Tā ne tikai rāda šodienas sniegumu, bet ļauj paredzēt, kādu preču eksports turpmāk būtu jāstimulē, jo valsts rīcībā ir dažādas ekonomiskās sviras, ar kuru palīdzību var mērķtiecīgi ietekmēt eksporta struktūru, lai kāpinātu Latvijas ražīgo potenciālu.

Diemžēl Latvijas EX struktūrā dominē preces ar zemu pievienoto vērtību (l/s preces, pārtika un koksne) un tā nav būtiski mainījusies pēdējo 10 gadu laikā, lai gan lēnām pieaug augsto tehnoloģiju jomas produktu īpatsvars kopējā EX (no 2015. līdz 2019.gadam eksporta vērtība augsto tehnoloģiju jomā palielinājās no 1201 milj. eiro līdz 1489 milj. EUR).

Galvenās Latvijas EX preces

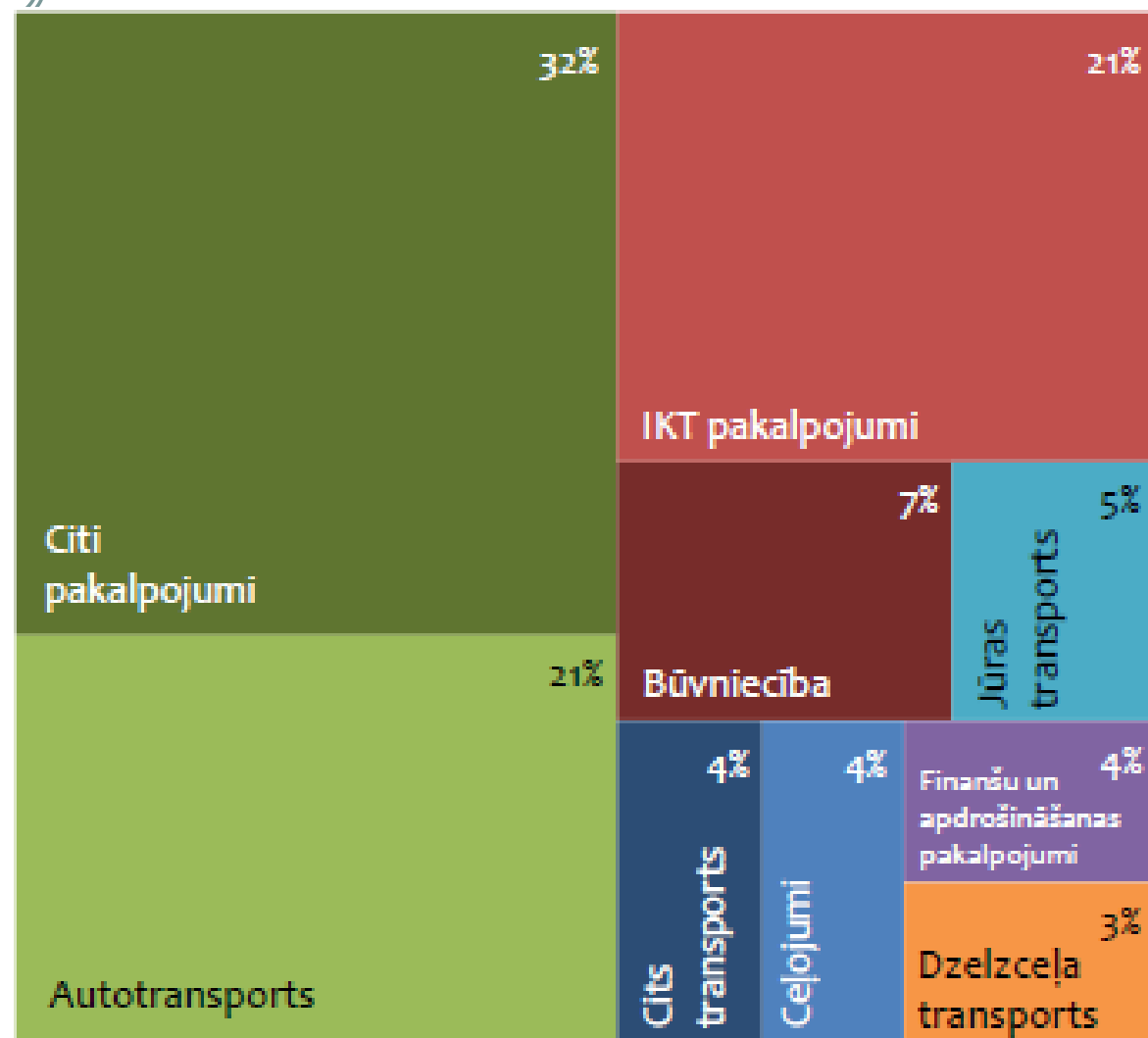
Latvijas preču EX struktūra

Prece (Kombinētās nomenklatūras kods)	2019. gads		2020. gads		2020. g. % (+, -) pret 2019. g.
	milj. eiro	% no kopējās vērtības	milj. eiro	% no kopējās vērtības	
Koks un koka izstrādājumi; kokogle (44)	2 236,6	17,3	2 170,9	16,5	-2,9
Elektroierīces un elektroiekārtas (85)	1 371,4	10,6	1 646,3	12,5	20,0
Mehānismi un mehāniskās ierīces (84)	769,0	5,9	836,6	6,3	8,8
Graudaugu produkti (10)	535,0	4,1	638,3	4,8	19,3
Dzērieni, alkoholiski šķidrumi un etiķis (22)	667,2	5,1	572,8	4,3	-14,2
Sauszemes transporta līdzekļi un to daļas (87)	701,6	5,4	569,6	4,3	-18,8
Minerālprodukti (25–27)	646,2	5,0	536,6	4,1	-17,0
Farmācijas produkti (30)	481,2	3,7	445,4	3,4	-7,4
Dzelzs un tērauda izstrādājumi (73)	445,5	3,4	440,8	3,3	-1,0
Mēbeles, citi interjera priekšmeti; saliekamās būvkonstrukcijas (94)	389,7	3,0	414,4	3,1	6,3

Eksporta attīstība Latvijā pēdējo 10 gadu laikā

Pakalpojumu EX tradicionāli (līdz 2019. gadam) aptuveni 40% no kopējā pakalpojumu eksporta sastādīja ienākumi no **pārvadājumiem** un transporta pakalpojumiem, taču šobrīd situācija ir mainījusies, jo pēdējie divi gadi pārvadājumu eksportam nav bijuši veiksmīgi.

2020.gadā Covid-19 ietekmē ievērojami samazinājās transporta pakalpojumu eksports, īpaši – gaisa transportā, kā arī ceļojumu pakalpojumu eksports, bet pieauga būvniecības un citu saimniecisko pakalpojumu eksports.

Svarīgākie Latvijas preču EX partneri

Valsts	Eiro
1. Lietuva	2 169 281 963
2. Igaunija	1 551 297 341
3. Krievija	1 131 819 254
4. Vācija	962 051 594
5. Apvienotā Karaliste	762 416 613
6. Zviedrija	758 939 932
7. Dānija	606 962 267
8. Polija	485 589 867
9. Nīderlande	405 923 821
10. Somija	353 868 084

2020.gadā no Latvijas tika eksportētas preces uz 197 pasaules valstīm. Svarīgākās Latvijas preču eksporta partnervalstis pagājušajā gadā bija Lietuva, Igaunija, Krievija, Vācija, Apvienotā Karaliste, Zviedrija, Dānija un Polija. Uz šīm valstīm Latvija eksportēja 2/3 daļas no visām precēm.

Uz Lietuvu visvairāk tika eksportēti mehānismi, mehāniskās ierīces un elektroiekārtas, uz Igauniju, Krieviju un Vāciju – lauksaimniecības un pārtikas preces, savukārt uz Zviedriju – koks un koka izstrādājumi.

Nozīmīgākie tirdzniecības partneri 2021.gadā

Importā

1. Lietuva

2. Vācija

3. Polija

4. Krievija

5. Igaunija

Eksportā

1. Lietuva

2. Igaunija

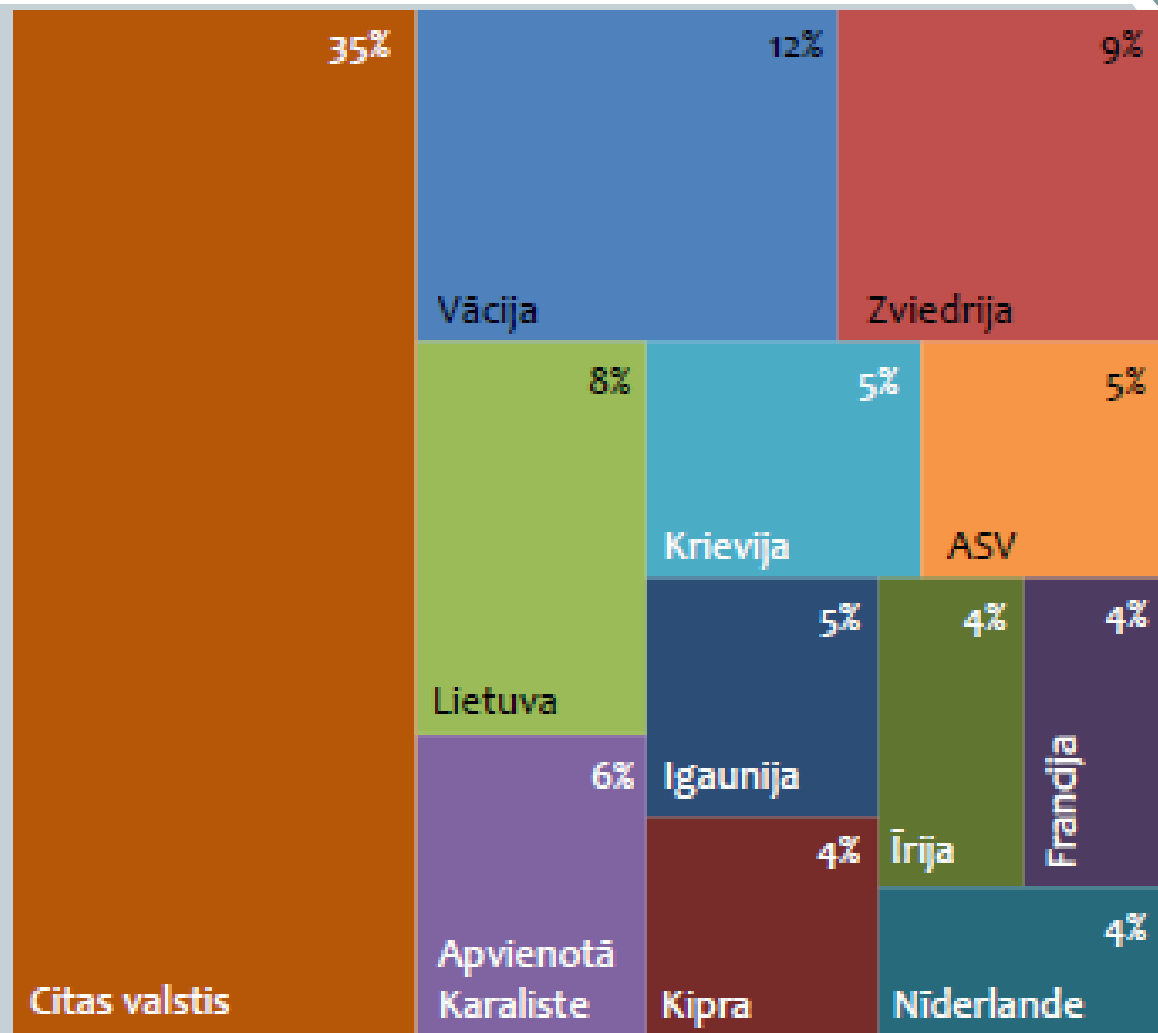
3. Apvienotā Karaliste

4. Vācija

5. Krievija

Gan EX, gan IM nozīmīgākais Latvijas tirdzniecības partneris ir kaimiņvalsts **Lietuva**

Svarīgākie pakalpojumu EX partneri

Pakalpojumu eksportā pa valstu grupām arvien lielāku īpatsvaru veido eksports uz ES valstīm.

Vērā ņemamu daļu sastāda pakalpojumu eksports uz NVS valstīm, kas pārsvarā saistīts ar tranzītpakalpojumiem. Tomēr pakalpojumu eksporta īpatsvaram uz NVS valstīm pēdējo gadu laikā ir samazinoša tendence.

Lielākie Latvijas eksporta uzņēmumi

- lielākie 100 Latvijas eksportētāji 2020.gada pirmajos deviņos mēnešos eksportējuši preces gandrīz 4,6 miljardu eiro vērtībā
- **TOP5** iekļuvuši SIA “Kronospan Riga”, SIA “Mikrotīkls”, SIA “Ourea Baltic”, SIA “Samsung Electronics Baltics”, kā arī SIA “Severstal Distribution”, apliecinot sevi kā konkurētspējīgus spēlētājus starptautiskajā tirgū
- Piekto līdz desmito vietu 2020.gada deviņos mēnešos eksporta jomā ieņēma lietuviešu uzņēmums “Linas Agro”, AS “Elko Grupa”, kooperatīvā sabiedrība “Latraps”, AS “Latvijas Finieris” un mazumtirdzniecības uzņēmums SIA “Rimi Latvia”

Eksporta veicināšanas politika Latvijā

Prioritāri eksporta atbalsta pasākumi ir jāorientē uz nozarēm, kuras tautsaimniecībā veido **lielāko ieguldījumu IKP** un kurām ir lielākais īpatsvars preču un pakalpojumu kopējā eksportā.

Svarīgi ir arī veicināt augsto tehnoloģiju preču (Hi-Tec) un zināšanu ietilpīgu pakalpojumu eksporta īpatsvara pieaugumu kopējā eksporta apjomā, jo tie sniedz lielākus ienākumus un veicina inovācijās balstītu sektoru attīstību, kā arī tradicionālo nozaru (l/s, pārtikas rūpniecības, kokapstrādes u.c.) transformāciju uz augstāku pievienoto vērtību preču un pakalpojumu ražošanu.

Eksporta veicināšanas politika Latvijā

- Ekonomikas ministrija 2013.gadā sagatavoja **Latvijas preču un pakalpojumu eksporta veicināšanas un ārvalstu investīciju piesaistes pamatnostādnes 2013.-2019.gadam**, lai sekmētu Latvijas uzņēmumu konkurētspēju eksportējošās nozarēs un veidotu vienotu, dinamisku, uz ciešu sadarbību balstītu eksporta veicināšanas un investīciju piesaistes procesu, kurā ar noteiktu atbildību un kompetenci darbojas visas iesaistītās puses – valsts institūcijas, privātais sektors, pašvaldības un zinātniskās institūcijas. To **vispārīgais mērķis**: Mainīt Latvijas tautsaimniecības struktūru, veidojot uz ārējo pieprasījumu orientētu un inovācijas virzītu ekonomiku.
- Lai novērtētu eksporta veicināšanas politikas īstenošanu, Pamatnostādnēs tika noteikti arī vairāki rezultatīvie rādītāji (vidējais eksporta pieauguma temps, augsto un vidēji augsto tehnoloģiju nozaru īpatsvara pieaugums Latvijas preču EX), kā arī prioritārās preču un pakalpojumu eksporta nozares

Prioritārās preču un pakalpojumu eksporta nozares

Preču eksportā

Metālapstrāde un mašīnbūve
Kokrūpniecība
Pārtikas rūpniecība
Ķīmiskā rūpniecība un tās saskarnozares
Tekstilrūpniecība
Poligrāfija un ar to saistītās palīgdarbības
Būvniecība un būvmateriālu ražošana
Elektronika un optisko iekārtu ražošana

Pakalpojumu eksportā

Transports un loģistika
Informācijas un komunikācijas tehnoloģijas
Tūrisms

Eksporta veicināšanas politika Latvijā

Šobrīd eksporta veicināšanas politikas pamatprincipi ir iekļauti Latvijas Nacionālajā attīstības plānā (NAP2027), kā arī Nacionālās industriālās politikas pamatnostādnēs 2021-2027 gadam (NIP)

Vienotā eksporta veicināšanas institucionālā sistēma

Galvenie atbalsta saņēmēji ir **Latvijas uzņēmumi**, kuri meklē savu preču un pakalpojumu noieta tirgus ārvalstīs

Eksporta veicināšanas politika Latvijā

- Latvijas Investīciju un attīstības aģentūra (LIAA) regulāri rīko dažādus atbalsta pasākumus un piedāvā pakalpojumus eksporta veicināšanai. LIAA ir izveidota eksporta veicināšanas nodaļa, kuras uzdevums ir sekmēt Latvijas uzņēmumu eksportspēju – konsultēt par iespējām ārvalstīs, organizēt izglītojošus seminārus, biznesa forumus un uzņēmēju tikšanās ar potenciālajiem ārvalstu partneriem, palīdzēt biznesa kontaktu dibināšanā, rīkot tirdzniecības misijas, kā arī nacionālos standus starptautiskajās izstādēs.
- LIAA piedāvā arī tirgus izpētes pakalpojumu, kas var ietvert informāciju par tirgus izmēru, struktūru, dalībniekiem, cenām, preču izplatīšanas kanāliem, loģistikas jautājumiem, konkurentiem, biznesa kultūru. Tāpat LIAA uztur [datubāzi EXIM](#), kurā atrodama plaša informācija par Latvijas uzņēmumiem, nozarēm, kā arī sadarbības piedāvājumi no ārvalstu uzņēmumiem.

Atbalsts eksportētājiem

- Mikrokredīti un starta aizdevumi (start-up loans)
- Apgrozāmo līdzekļu aizdevumi
- Atbalsts starptautiskajai konkurētspējai
- Eksporta kredīta garantijas
- Investīciju atbalsts ražošanas telpu un infrastruktūras izveidei vai rekonstrukcijai
- Garantijas saimnieciskās darbības veicējiem

- Atbalsts sēklas kapitālam, sākuma kapitāla un izaugsmes kapitāla fondiem un akselerācijas fondiem
- Kompetences centra programma
- Klasteru programma
- Atbalsts finansējuma piesaistei MVU kapitāla tirgos

- Eksporta granti*
- Kredīta garantijas un portfeļa garantijas *
- Aizdevumi un to procentu likmju subsīdijas uzņēmumiem *
- Garantijas lieliem uzņēmumiem *

*Covid-19 instrumenti

Paldies par uzmanību!

E-pasts: sandra.jekabsone@lu.lv